

C/2024/1595

2024 3 5

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria sukuriama Europos neįgaliojo kortelė ir Europos neįgaliųjų automobilių statymo kortelė

(COM(2023) 512 *final* – 2023/0311 (COD))

(C/2024/1595)

Pagrindinis pranešėjas **Ioannis VARDAKASTANIS**

Prašymas pateikti nuomonę	Taryba, 2023 9 28 Europos Parlamentas, 2023 10 19
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 91 ir 304 straipsniai
Atsakingas skyrius	Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius
Priimta plenarinėje sesijoje	2023 12 14
Plenarinė sesija Nr.	583
Balsavimo rezultatai	
(už / prieš / susilaikė)	203 / 0 / 1

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) palankiai vertina Komisijos pasiūlymą dėl Europos neįgaliojo kortelės ir Europos neįgaliųjų automobilių statymo kortelės, nes tai pirmas žingsnis siekiant neįgaliųjų judėjimo laisvės ES, kaip EESRK rekomendavo savo 2023 m. balandžio 27 d. nuomonėje „Europos neįgaliojo kortelė“⁽¹⁾.

1.2. EESRK taip pat palankiai vertina atskirą Komisijos pasiūlymą, kuriuo direktyva išplečiama įtraukiant trečiųjų šalių piliečius, teisėtai gyvenančius valstybėje narėje⁽²⁾. Tai būtina siekiant užtikrinti, kad asmenys, kuriems reikia Europos neįgaliojo kortelės ir Europos neįgaliųjų automobilių statymo kortelės, galėtų jomis naudotis.

1.3. EESRK rekomenduoja išplėsti pasiūlymo taikymo sritį, kad su neįgaliojo kortele būtų galima **laikinais naudotis lengvatomis, teikiamomis viešosios socialinės politikos ir (arba) nacionalinių socialinės apsaugos sistemų**, kai neįgalus asmuo persikelia į valstybę narę studijuoti ar dirbti, bent jau negalios pakartotinio vertinimo ir patvirtinimo laikotarpiu. Tai būtina, nes kai asmuo persikelia iš vienos valstybės narės į kitą, kirsdamas sieną jis netenka visų teisių į su negalia susijusias lengvatas. Tuo tarpu negalios vertinimas naujojoje valstybėje narėje gali trukti ilgiau nei metus, o šiuo pereinamuoju laikotarpiu asmuo lieka be jokio pripažinimo ar paramos (2 straipsnio 2 dalis).

1.4. EESRK taip pat prašo teisės aktuose aiškiai nurodyti, kad neįgaliojo kortelė turėtų būti **nemokama ir savanoriška**. Kortelė neturėtų būti išduodama tiesiogiai, išskyrus atvejus, kai asmuo jos paprašė arba Europos neįgaliojo kortelė yra įtraukta, pavyzdžiui, į nacionalinę neįgaliojo kortelę, gautą atlikus nacionalinį negalios vertinimą. Be to, kortelė turėtų būti išduodama nemokamai, kad išlaidos netaptų papildoma kliūtimi pateikti prašymą kortelei gauti.

1.5. Be to, niekada neturėtų būti reikalaujama **pateikti neįgaliojo kortelę kaip negalios įrodymą norint gauti paslaugas, nustatytas pagal kitus ES teisės aktus**, pavyzdžiui, teisę į pagalbą oro uostuose pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1107/2006⁽³⁾ dėl neįgaliųjų asmenų ir ribotos judėsenos asmenų teisių keliaujant oru. Jei norint pasinaudoti šiomis teisėmis būtų privaloma pateikti kortelę, tai galėtų prilygti stigmatizavimui, be to, asmenys, kurie nėra neįgaliojo kortelės turėtojai, taip pat negalėtų gauti pagalbos, kurios jiems reikia oro uostuose.

⁽¹⁾ OL C 228, 2023 6 29, p. 71.

⁽²⁾ COM(2023) 698 *final*.

⁽³⁾ 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2006 dėl neįgaliųjų asmenų ir ribotos judėsenos asmenų teisių keliaujant oru (OL L 204, 2006 7 26 p. 1).

1.6. EESRK rekomenduoja **be Europos neįgaliųjų automobilių statymo kortelės sukurti atskirą visomis ES kalbomis prieinamą duomenų bazę**, kurioje būtų pateikiama informacija apie galiojančias taikomas automobilių statymo taisykles, sąlygas ir vietas, kaip apibrėžta vietos, regionų ar nacionaliniu lygmeniu. Valstybės narės taip pat remia ir skatina nacionalines valdžios institucijas įkelti ir atnaujinti atitinkamą informaciją naudotojams (7 straipsnis).

1.7. Be to, ant Europos neįgaliųjų automobilių statymo kortelės **turi būti žodžiai „Europos neįgaliųjų automobilių statymo kortelė“, užrašyti Brailio raštu**, naudojant Marburgo kodo matmenis, kaip jau yra Europos neįgaliojo kortelės atveju. Taip akliems ir regos sutrikimų turintiems naudotojams bus lengviau atskirti ir atpažinti korteles (II priedas).

1.8. EESRK siūlo teisės aktuose dėl Europos neįgaliojo kortelės numatyti **visiškai prieinamą ES interneto svetainę, kurioje būtų pateikiama lengvai skaitoma versija visomis ES kalbomis, įskaitant gestų kalbas, ir praktinė informacija apie kiekvieną šalį**. Joje turi būti pateikiama informacija apie Europos neįgaliojo kortelės ir Europos neįgaliųjų automobilių statymo kortelės išdavimo, atnaujinimo ar panaikinimo sąlygas ir taisykles, praktiką ir procedūras, taip pat informacija apie 2 straipsnio 1 dalyje ir 9 straipsnyje nurodytas paslaugas.

1.9. EESRK prašo, kad teisės akte taip pat būtų nustatytas reikalavimas ES koordinuoti **ES ir nacionalines informuotumo didinimo kampanijas visomis ES kalbomis**, skirtas plačiajai visuomenei, potencialiems kortelės naudotojams ir paslaugų teikėjams (9 straipsnis).

1.10. EESRK rekomenduoja Komisijai užtikrinti, kad valstybėms narėms **būtų skirtas tinkamas finansavimas** administracinių procedūrų, fizinio kortelės išdavimo, informacijos teikimo, informuotumo didinimo kampanijos ir kitoms susijusioms išlaidoms padengti, siekiant palengvinti perkėlimą į nacionalinę teisę ir įgyvendinimą. Į tai Komisija turėtų atsižvelgti rengdama kitą daugiametę finansinę programą (DFP) (9 straipsnis).

1.11. EESRK pabrėžia, kad pradėdant naudoti Europos neįgaliojo kortelę svarbu kartu taikyti Europos ir nacionalines priemones, skirtas **bendram apstatytos aplinkos, transporto, paslaugų ir prekių prieinamumui gerinti** pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas (ES) 2019/882⁽⁴⁾ ir (ES) 2016/2102⁽⁵⁾, reglamentus dėl transporto prieinamumo⁽⁶⁾ ir susijusius prieinamumo standartus.

1.12. Galiausiai EESRK pabrėžia, jog svarbu, kad ES institucijos **glaudžiai bendradarbiautų su neįgaliaisiais, taip pat su ES, nacionalinėmis, regioninėmis ir vietos organizacijomis, atstovaujančiomis neįgaliesiems**, kurdamos, vykdydamos ir vėliau vertindamos Europos neįgaliojo kortelę. Neįgaliųjų organizacijos turi dalyvauti prasmingai, t. y. joms reikia suteikti reikiamų išteklių ir informacijos prieinamais formatais, kad jos galėtų iš tikrųjų dalyvauti (11 ir 12 straipsniai).

2. Bendrosios pastabos

2.1. Pirma, reikia pažymėti, kad **Europos neįgaliojo kortelė ir Europos neįgaliųjų automobilių statymo kortelė neišspręs visų neįgaliųjų judėjimo laisvės problemų**. Iš esmės neįgaliojo kortelė užtikrins abipusį neįgaliųjų negalios pripažinimą, susijusį su visomis trumpalaikio buvimo kitose ES valstybėse narėse paslaugomis, infrastruktūra ir veikla. Didelė kliūtis neįgaliųjų judėjimo laisvei neišvengiama: socialinė apsaugos trūkumas – kliūtis nuolatiniam persikėlimui į kitą valstybę narę. Todėl Komisijos pasiūlymas yra pirmas žingsnis teisinga linkme, tačiau juo nevisiškai pasiekiamas tikslas pašalinti kliūtis neįgaliųjų judėjimo laisvei.

2.2. Vis dėlto EESRK palankiai vertina Komisijos pasiūlymą ir tai, kad jis grindžiamas valstybių narių negalios statuso **tarpusavio pripažinimo principu**, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas neįgaliųjų judėjimo laisvei. Šiuo principu užtikrinama, kad valstybėje narėje besilankantys neįgalieji galėtų naudotis tomis pačiomis lengvatomis kaip ir nacionalinės neįgaliojo kortelės turėtojai.

2.3. Pagal šį principą taip pat bus užtikrinta, kad **nematomą negalią turintys asmenys galėtų laisviau keliauti ir judėti ES** ir jiems nereikėtų aiškinti savo negalios ypatumų ar atsakyti į klausimus dėl jų prašymų taikyti specialias sąlygas ar lengvatinę tvarką.

⁽⁴⁾ 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų (OL L 151, 2019 6 7, p. 70).

⁽⁵⁾ 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/2102 dėl viešojo sektoriaus interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo (OL L 327, 2016 12 2, p. 1).

⁽⁶⁾ OL L 204, 2006 7 26, p. 1; OL L 46, 2004 2 17, p. 1; OL L 334, 2010 12 17, p. 1; OL L 163, 2009 6 25, p. 1; OL L 172, 2021 5 17, p. 1; OL L 356, 2014 12 12, p. 110; OL L 55, 2011 2 28, p. 1.

2.4. Taip pat vilčių teikia tai, kad pasiūlymas yra direktyva, kuri yra **privalomas teisės aktas** ir kuria bus užtikrintas perkėlimas į nacionalinę teisę.

2.5. **Plati taikymo sritis** užtikrinama įtraukiant visas paslaugas, kuriomis gali naudotis nacionalinės neįgaliojo kortelės turėtojai, o ne ribotą paslaugų sąrašą, kaip buvo Komisijos bandomojo projekto atveju. Ši taikymo sritis turėtų būti išplėsta vėlesnėse tarpinstitucinėse derybose ar bent jau išlaikyta (žr. 1.3 punktą).

2.6. Be to, EESRK palankiai vertina tai, kad **neįgaliojo kortelė ir neįgaliųjų automobilių statymo kortelė liks atskiromis kortelėmis**, nors jos nagrinėjamos tame pačiame pasiūlyme.

2.7. Be to, Europos neįgaliojo kortele turi būti gerbiamas asmens privatumas ir joje neturi būti pateikiama jokios išsamios informacijos apie negalios rūšį ar negalios lygį. Ji turi **visiškai atitikti Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą** ⁽⁷⁾ (BDAR) ir ja turi būti užtikrinama **naudotojo asmens duomenų apsauga**, nes naudojant šį dokumentą paslaugoms ir lengvatoms gauti asmuo apsaugomas nuo pareigos pateikti ir nurodyti asmens duomenis, visų pirma negalios vertinimą ir asmens sveikatos duomenis.

2.8. Europos neįgaliojo kortelė taip pat gali **papildyti nacionalines neįgaliojo korteles** arba visiškai jas pakeisti, priklausomai nuo valstybės narės pageidavimo.

2.9. Europos neįgaliojo kortele bus **sustiprintas įvairių nacionalinių valdžios institucijų ir Vyriausybinių agentūrų bendradarbiavimas didinant informuotumą negalios klausimais**. Be to, bus lengviau teikti paslaugas neįgaliesiems iš valstybių narių, kurios neturi nacionalinės neįgaliojo kortelės, nes kortelė taip pat gali būti naudojama nacionaliniu lygmeniu kaip negalios įrodymas.

3. Konkrečios pastabos

3.1. EESRK supranta, kad dėl dabartinės formos Komisijos pasiūlymo dėl neįgaliojo kortelės gali atsirasti **pozityviosios diskriminacijos atvejų, nes negalios vertinimas ir neįgaliojo kortelės išdavimo kriterijai nėra suderinti**. Pavyzdžiui, gali susidaryti situacija, kai dviem tą pačią negalią turintiems asmenims iš dviejų skirtingų valstybių narių būtų taikomos skirtingos sąlygos, kai jie lankosi trečiojoje valstybėje narėje. Pagal nacionalinius vertinimo ir paskirstymo kriterijus vienas iš jų galėjo gauti neįgaliojo kortelę, o kitas – ne. Tačiau tai ne paties pasiūlymo problema, o abipusio negalios statuso pripažinimo principo, kuris yra ribotas, problema.

3.2. Šiuo metu šis ribotumas nereiškia, kad valstybių narių negalios vertinimo modeliai turės būti vienodi, tačiau valstybės narės bus priverstos tobulinti dabartines sistemas, visų pirma remiantis medicininio požiūriu, kad jos labiau atitiktų Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvenciją (JT NTK). Pasiūlymu taip pat **didinamas informuotumas apie galimą ES lygmens požiūrio į negalios vertinimo procedūras naudą, kad būtų lengviau pripažinti poreikį užtikrinti geresnę judėjimo laisvę**.

3.3. Tas pat pasakytina ir apie socialinių išmokų perkeliamumą. Nors Europos Komisija aiškiai jų neįtraukė į savo pasiūlymą, EESRK rekomenduoja užtikrinti šiek tiek didesnę lankstumą konkrečiais persikėlimo dirbti ar studijuoti atvejais. Ilgainiui šis klausimas turės būti sprendžiamas konkrečiau, nes **nepakankamas neįgalumo išmokų perkeliamumas vis dar yra viena iš pagrindinių kliūčių judėjimo laisvei**, ir šio klausimo neišspręs nei neįgaliojo kortelė, nei neįgaliųjų automobilių statymo kortelė. Šis klausimas turi būti sprendžiamas peržiūrint Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 883/2004 ⁽⁸⁾ dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo arba atskiru pasiūlymu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto.

Bruselis, 2023 m. gruodžio 14 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas

Oliver RÖPKE

⁽⁷⁾ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1).

⁽⁸⁾ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo tekstas svarbus EEE ir Šveicarijai (OL L 166, 2004 4 30, p. 1).